

TŁUMACZENIE POŚWIADCZONE Z JĘZYKA HISZPAŃSKIEGO

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ PT.:

REPRESENTACIONES IDENTITARIAS EN LA POESÍA AFROCOLOMBIANA CONTEMPORÁNEA DE PALENQUE DE SAN BASILIO

[Przedstawienie konstrukcji tożsamościowych we współczesnej poezji afrokolumbijskiej z Palenque de San Basilio]

DOKTORANTKA: BARBARA CURZYTEK

RECENZENTKA: DR SILVIA VALERO

Rozprawa doktorska pt.: *Representaciones identitarias en la poesia afrocolombiana contemporánea de Palenque de San Basilio*, autorstwa Barbary Curzytek, dotyczy twórczości poetyckiej czterech przedstawicieli kolumbijskich Karaibów, a dokładniej rdzennych mieszkańców Palenque de San Basilio.

Stanowi ona oryginalną pracę badawczą, w której autorka potrafiła wyznaczyć zakres badań i wybrać reprezentatywnych autorów, czyli migrantów z Palenque do innych miast, takich jak Cartagena i Barranquilla, których dzieła dotychczas nie zostały dogłębnie zbadane.

Należy podkreślić dodatkowe wartości, jaką niesie ze sobą fakt, że pani Barbara podjęła trud zbadania literatury z odległego dla niej kręgu kulturowego. Zagłębienie się w tę dziedzinę, jest ważne z dwóch powodów, ponieważ dokonała tego w sposób skrupulatny oraz z dużym poświęceniem. Świadczy o tym bibliografia przeanalizowana w celu pozyskania wiedzy na temat praktyk kulturowych charakterystycznych dla mieszkańców Palenque, co pozwoliło na dokładniejsze przybliżenie ich poezji. Ponadto treści dedykowane w drugim rozdziale, odpowiednie z punktu widzenia elementów niezbędnych dla tej rozprawy, a mianowicie, historycznego wymiaru obecności czarnej ludności w regionie Kartagenu, zwłaszcza w odniesieniu do Palenque de San Basilio.

Ponadto w trzecim rozdziale przedstawiono niektórych poetów afrolatynamerykańskich Karaibów. Autorka rozprawy zdecydowała się na kontekstualizację wskazanego obszaru przytaczając znanych poetów XIX i XX wieku, jednakże w wyborze tym zaskakuje brak kobiet-poetek. Biorąc pod uwagę wybranych autorów oraz źródła teoretyczne, traktujące o operacyjności, adekwatności i zasięgu literatury afrokolumbijskiej, w rozprawie doktorskiej podjęto, w celu zaprezentowania korpusu, rozważania dotyczące miejsca pochodzenia poetów, czyli Palenque de San Basilio, jako symbolicznej przestrzeni, w której mówią i rozwijają swoje *locus* poetyckie, poprzez inne zmienne dotyczące ich tożsamości, takie jak płęć kulturowa, migracja, aktywizm.

Rozprawa doktorska podzielona jest na cztery rozdziały. Oprócz dwóch rozdziałów wspomnianych powyżej, badanie otwiera rozdział przedstawiający ramy teoretyczne. Autorka

pracy omawia w nim szereg pojęć, które moim zdaniem można było uprościć, a tym samym zgłębić refleksje nad tymi, które są zasadniczym przedmiotem analizy. Jednakże docenić należy wysiłek w kierunku opracowania bardzo szerokiej i złożonej teorii. Jednocześnie, z wyżej podanego powodu, uważam, że należałoby uniknąć długiej listy koncepcji, a także trzeba by wziąć pod uwagę niektóre błędy, które należałoby poprawić.

Pierwsze pytanie brzmi: Co należy rozumieć przez „myśl antylijską”, aby uznać ją za kategorię samą w sobie, skoro jest ona wspólnym mianownikiem obejmującym różne kierunki myślenia w regionie? Z drugiej strony, poświęcono jej tylko jeden akapit, co uniemożliwia jej dogłębne omówienie. Natomiast poświęconych jest kilka stron kwestii „wynalezienia Ameryki” - idei, która nie zostanie wspomniana ponownie w tekście, i która ponadto nie stanowi przedmiotu analizy. To samo odnosi się do Haiti: nie jest zrozumiała jego funkcja w kontekście teoretycznym (i ogólnie rzecz biorąc, w całej rozprawie).

Biorąc pod uwagę kategorię panafrykanizmu jest ona nie tylko zbędna w tej części, ale mówienie o panafrykanizmie jako czymś wyjątkowym jest problemem samym w sobie. Jest to złożone pojęcie, które obejmuje jednocześnie ruch intelektualistów o różnych stanowiskach ideologicznych. Dlatego też nie można mówić o jednym panafrykanizmie, ale o kilku, w zależności od ich pochodzenia, sił napędowych, epok historycznych, etc. Niemniej jednak, ważniejszy jest fakt, iż przy omawianiu wybranych poetów pojęcie to nie zostało poddane analizie, ani nawet podjęte. Sugerowałabym jego usunięcie z listy pojęć teoretycznych, ponieważ nie spełnia ono żadnej funkcji w rozprawie.

Z drugiej strony, jeśli chodzi o pojęcie Muntu, które będzie wielokrotnie podejmowane w analizie, chociaż znów potrzebna byłaby głębsza analiza, aby zweryfikować, czy wskazani poeci naprawdę odnoszą się do tego, co rozumiał Zapata Olivella przez pojęcie Muntu w swoim dziele literackim. Przede wszystkim błędem jest wskazywanie, że jest ono bliskie koncepcjom Glissanta i Stuarta Halla, gdyż pojęcie to nie stanowiło przedmiotu ich badań teoretycznych. Rozumiem, że autorka połączyła relacyjność w budowaniu tożsamości, ale Muntu i *creolité*, czy idea tożsamości w ruchu Halla nie są pojęciami z tej samej tradycji epistemologicznej. Rodzaj relacji, o której mówi Zapata w odniesieniu do Muntu, to relacja żywych z umarłymi, z królestwem zwierząt, minerałów i roślin, jako częściami tej samej rzeczy, jedności, chociaż użycie go przez Zapata zostało również zinterpretowane jako dekolonizujący sposób na odróżnienie od koncepcji podmiotu z perspektywy zachodu.

Stuart Hall nie pojawia się w powiązaniu z zakresem teoretycznym, pomimo, iż jest kilkakrotnie przywoływany podczas analizy.

W analizie rozwinięto nieco więcej, na przykład, koncepcje diaspory i czarnego feminizmu. To właśnie one muszą zostać opracowane w zakresie teoretycznym, a następnie wyartykułowane w analizie. Pojęcie pamięci, tak ważne w tych przypadkach, mogło być również częścią ogółu koncepcji. Również w analizie zgłębia się znaczenie *creolité*, tożsamości rizomatycznej czy atawizmu Glissanta oraz bycia i stawiania się Halla, które są obecne w zbiorach wierszy. Pojęcia te powinny zostać rozwinięte w zakresie teoretycznym, a pominąć należałoby te, o których wspominałam wcześniej.

Wiąże się to z problemem, który znajduję w tytule rozprawy doktorskiej. Sugeruję, iż należałoby poszukać kluczowego pojęcia, które definiuje poetykę każdego poety i każdej poetki w ich twórczości, w rozumieniu przedstawienia konstrukcji tożsamości lub znaleźć pojęcie, które je jednoczy, jeśli autorka uważa je za jednoczące, i uczynić je częścią tytułu. Doktorantka słusznie zwraca uwagę na pluralizm w poetyckim budowaniu tożsamości. Jednakże wówczas, tytuł powinien zawierać, być może jako część podtytułu, kategorie, które wskazywałyby kierunek analizy. W ten sposób czytelnik od samego początku miałby jasność, co jest przedmiotem rozprawy doktorskiej, w sposób bardziej konkretny niż w przypadku szerokiego i kontrowersyjnego pojęcia „tożsamości”. Szeroki zakres kolejnego pojęcia „przedstawienie”, nie pozwala nam dowiedzieć się, czy mówimy o różnym podejściu, czy też jest to system naczyń połączonych ani do czego odnosi się pod pojęciem „przedstawienie”. Włączenie odpowiedniej/odpowiednich kategorii rozwiązałoby tę kwestię.

Podsumowując, uważam, że rozdział ten powinien zostać sprawdzony i pogłębiony właśnie o te koncepcje, które stanowią podstawę analizy.

Dopiero ostatni rozdział przechodzi do sedna sprawy, czyli analizy przedmiotu badań. Do analizy krytycznej wybrano czterech poetów, dwie kobiety i dwóch mężczyzn.

Pierwszym z nich, być może najbardziej znanym, przynajmniej w rejonie Kartageny, jest Uriel Cassiani. Autorka analizuje jego zbiór wierszy w oparciu o koncepcję *poesía lárrica* Telleza, podkreślając znaczenie, jakie przedmioty zyskują w poetyckiej konstrukcji autora, gdyż jego praca nad rekonstrukcją tożsamości opiera się na wspomnieniu o rzeczach, które były częścią jego dzieciństwa i jego życia, a które po prostu stracił wraz z migracją z Palenque do Cartageny. W analizie dokonano dokładnego powiązania między tą stratą a czynami ojca, aby wyjaśnić negatywną obecność ojca w podmiocie lirycznym - dziecku.

Podejście to jest, jak wspomniałam powyżej, zdecydowanym wprowadzeniem do świata fikcyjnego mieszkańca Palenque, będącego rezultatem badań zarówno źródeł pisanych, jak i przekazów ustnych.

Ze względu na znaczenie nadane przedmiotom, badaczka mogłaby, w późniejszych pracach badawczych, zgłębić teorię w tym zakresie, która miała apogeum wzrostu w ciągu ostatnich kilku lat.

W przypadku wykorzystania pamięci jako pojęcia w tej części analizy, uważam, że jest ona niedostatecznie wykorzystana, zwłaszcza w przypadku, w którym tradycje pochodzą ze wspomnień, ponieważ przedmiotów tych już tam nie ma.

To samo dotyczy zdań, które są cytowane i są bardzo istotne w kontekście analizy, ale nie są rozwijane, jak na przykład te dotyczące pamięci Todorova, lub „Odpowiadałoby to roli, jaką przypisywał poezji Édouard Glissant.” (77); lub „... przypomnijmy sobie, na przykład, refleksję (2016: 39-41) Maza Ávila i Jerez Tello (2016: 39-41) na temat ekspansji technologii, która wkracza w praktykę rytuałów czuwania (na przykład powszechne korzystanie z telewizji lub telefonów komórkowych) i osłabia relacje społeczne”.

Drugim przedmiotem badań jest zbiór wierszy Rubena Darío Hernández, rozpatrywany z analitycznej perspektywy tła społecznego, z którym związany jest pisarz. Jako że Hernández jest afrokolumbijskim aktywistą, autorka zakłada, i udowadnia, że jego działalność przeniknęła również do jego twórczości.

Należy uważać na liczne twierdzenia bez danych bibliograficznych, takie jak na przykład: „son to gatunek muzyczny, który powstał na Kubie już w XVI wieku i był pod wpływem rytmów grup etnicznych Bantu i Arara (dlatego nazwa tej ostatniej jest wymieniona w następnej strofie)” (94).

Niektóre cytaty, takie jak te z ZO [*Zapata Olivella*] zaczerpnięte z Mina, są wyrwane z kontekstu. Zwrócono na to uwagę w komentarzach w treści rozprawy.

Przybliżenie poetki Casseres ma bogatsze wprowadzenie z teoretycznego punktu widzenia niż dwóch poprzednich poetów. Podążając za podejściem do kwestii diaspory oraz interseksyjności, autorka sytuuje poezję Casseres w zlokalizowanej diasporze, to znaczy z symbolicznym punktem odniesienia, którym jest Afryka, ale nie stanowi on horyzontu czy atawistycznych korzeni Glissanta. Dialog z innymi poetami lub poetkami kolumbijskimi lub jego brak, wzbogaca analizę, ponieważ umieszcza autorkę zbioru wierszy w szerszym polu interlokucji.

Sądzę, że konieczne jest znaczne pogłębienie pojęcia *creolité* Glissanta i transkultuacji Ortiza, ponieważ są one używane zamiennie, ale mają różne aspekty, które należy podkreślić. Tak czy inaczej, należy poszerzyć w ich przypadku, aspekty, których nie ujęto w analizie teoretycznej.

Na zakończenie traktuje o boomie w literaturze afrokolumbijskiej. W związku z tym nasuwa się pytanie: Co sprawia, że autorka uważa, że istniał boom? Używając tego terminu, możemy odnosić się tylko do boomu lat sześćdziesiątych, który został już zbadany na setkach stron jako proces szczególnie napędzany przez rynek, przy jednoczesnym uznaniu poziomu pisarzy. Mając to na uwadze, jak autorka rozumie pojęcie *boomu* w tym kontekście?

Reasumując:

Rozprawa doktorska obejmuje ogólną wiedzę teoretyczną w zakresie badań. Widać, że autorka posiada zdolność do samodzielnego prowadzenia badań naukowych, niemniej jednak podejście do problemu przedstawienia tożsamości nie jest całkowicie nowatorskie. Jej wkład jest ważny, ponieważ bierze pod uwagę autorów, których łączy to samo miejsca pochodzenia oraz motywacja do budowania tożsamości poetyckiej. Autorka znajduje istotne różnice między jednym a drugim.

Struktura pracy jest zorganizowana w sposób przejrzysty w odniesieniu do postawionego problemu i jego metodologicznych implikacji.

Przegląd bibliograficzny jest trafny, aktualny i wystarczający w odniesieniu do przedmiotu badań i wyznaczonych celów.

Redakcja jest precyzyjna, jasna i dostosowana do rejestru właściwego dla tego rodzaju pracy, i nie traci na płynności i atrakcyjności dla czytelnika. Proces argumentacji jest spójnie rozwinięty, a ton jest przyjemny i wzbudza chęć dalszej lektury.

Wszystkie wymienione dotychczas kwestie nie muszą podlegać merytorycznym poprawkom, które wskazywałyby na konieczność przeredagowania rozprawy, jedynie niektóre z nich mogą być podjęte w kolejnych opracowaniach. Sądzę jednak, że zweryfikowania wymaga, z punktu widzenia jej obrony, kwestia uporządkowania ram teoretycznych.

Oznacza to, że rozprawa doktorska jest zgodna z zamierzeniami i zalecaniami, dlatego też zostaje zatwierdzona. Mam nadzieję na wzięcie pod uwagę modyfikacji sugerowanych aspektów.

Dr Silvia Valero
5 września 2024 roku

Ja, niżej podpisana, mgr Magdalena Koprak-Tadeuszewska, tłumacz przysięgły języka hiszpańskiego, wpisana na listę tłumaczy przysięgłych Ministra Sprawiedliwości pod numerem TP/2452/05, poświadczam zgodność niniejszego tłumaczenia z przedstawionym dokumentem w języku hiszpańskim. Poznań, dnia 02 października 2024 roku. Nr repertorium: 134/2024

Magdalena Koprak

